

*Науковий керівник – Олена ДОВГАЛЬ,
доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

***ВІЛЬХОВАТСЬКА Владислава, здобувачка вищої освіти
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Миколаївський національний аграрний університет***

Анотація: Формування екологічної свідомості населення як один з ключових чинників сталого розвитку. Вибудова гармонійного зв'язку людини з навколишнім середовищем. Особливості виховання ставлення до природи у молоді: методологія, приклади заохочення. Низка викликів у формуванні екологічної свідомості населення в умовах сучасності.

Ключові слова: стабільність, екологія, відповідальність молоді, свідоме суспільство, сталий розвиток.

В умовах сучасної буденності суспільству варто досягти екологічної свідомості. Вичерпність природних ресурсів, нестача питної води, вирубка лісів, незаконні сміттєзвалища, зміна клімату – все це має змусити людину переосмислити свою взаємодію з природою.

Екологічна свідомість являє набір певних переконань, почуттів і поглядів, що віддзеркалюють ставлення до природи [1, с. 2]; це сукупність таких чинників, через які відображається наше ставлення до навколишнього середовища. Сталий розвиток - це не лише про соціальну та економічну ефективність, а й про свідомий внесок кожного у стабільність механізму для наступних поколінь, тому формування екологічно свідомого населення, зокрема молоді, це важливий процес, який може замінити споживацьку поведінку на відповідальну.

Слід зауважити, що закріплення такої свідомості є багатовимірним процесом, який передбачає врахування вікових особливостей, рівня розвитку пізнання і мотиваційної сфери учнівської та студентської молоді. Правильно підібрані методи формування ладні не лише передати знання, але й укорінити цінності ставлення до природи та важливість її збереження (Таб.1).

Таблиця 1. Методи формування екологічної свідомості молоді

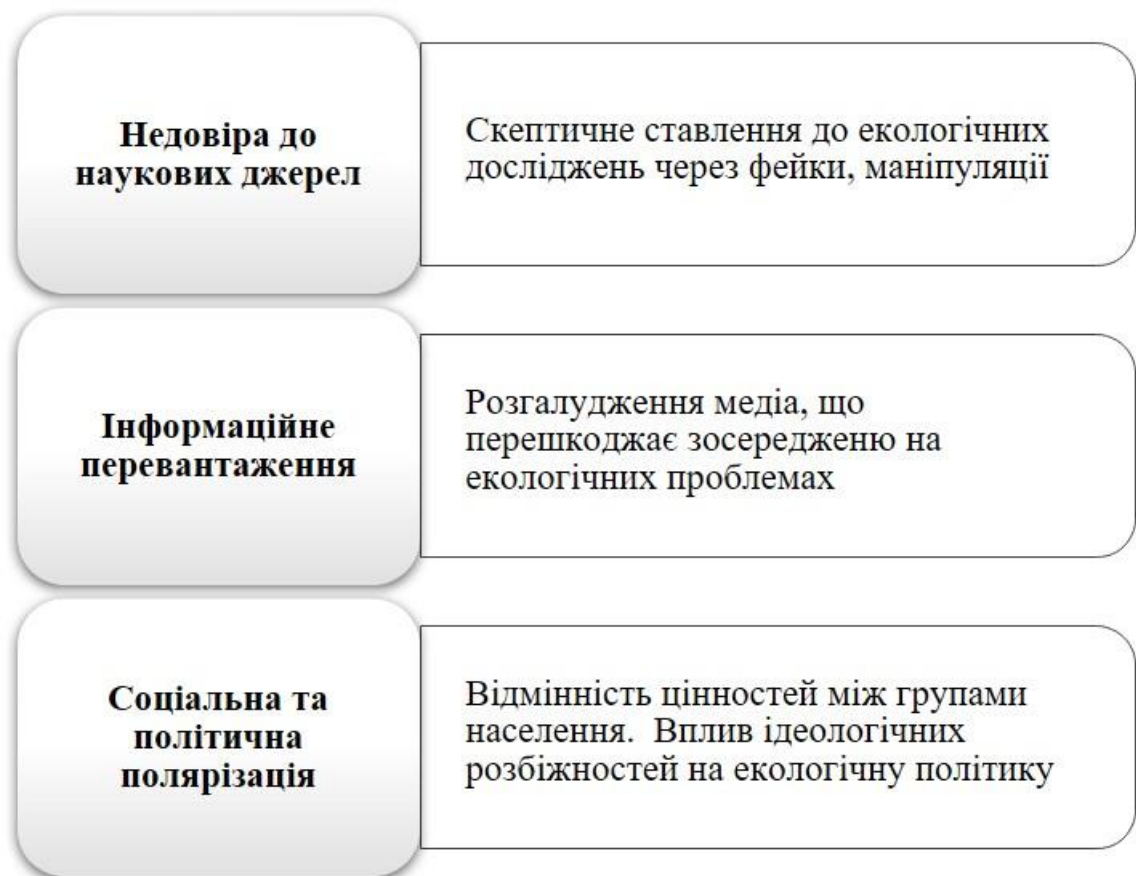
Метод	Можливий приклад	Вікова категорія
<i>Розповідний/дискусійний</i>	Обговорення теми «Забруднення океанів» після прочитаної статті.	Підлітки, старшокласники
<i>Наочний(візуальні матеріали)</i>	Перегляд фрагментів документального фільму з наслідками зміни клімату, подальший прогноз.	Підлітки, старшокласники
<i>Проектний</i>	Створення плакату чи презентації про локальні екологічні проблеми.	Підлітки, старшокласники
<i>Дебатний</i>	Обговорення теми «Чи варто заборонити одноразовий пластик» з аргументацією.	Студенти
<i>Науково-дослідницький</i>	Проведення міні-дослідження «Вплив викидів громадського транспорту на якість повітря».	Студенти

Джерело: розроблено автором за інформацією [2, с. 22]

Дані методи варто застосовувати, але однієї просвітницької діяльності недостатньо для створення екологічно свідомого суспільства. Освіта має поєднуватися з практичними засобами, які дозволяють молоді не тільки здобувати знання, але й брати особисту участь в охороні навколишнього середовища. На практиці це можна зробити, залучаючи школярів та студентів до природоохоронної діяльності, наприклад, до участі в садівництві, екологічних акціях, дослідженнях стану місцевого довкілля та створенні екопроектів. Такі заходи сприяють формуванню відповідального ставлення до природи, розвивають навички командної роботи, критичне мислення та екологічну етику.

Попри значну увагу до екологічних проблем, у суспільстві все ще існує чимало труднощів, що заважають формуванню відповідального ставлення до довкілля: надлишок суперечливої інформації, низький рівень екологічної освіти, недовіра до науковців чи державних програм. Усе це ускладнює спільні зусилля в напрямі сталого розвитку та збереження природи (Рис 1).

Рисунок 1 – Формування екологічної свідомості: виклики сучасності

Джерело: розроблено автором за інформацією [3]

В свою чергу перспективи розвитку екологічної свідомості пов'язані з упровадженням сучасних підходів до екологічної освіти та виховання. Використання цифрових технологій, штучного інтелекту й інтерактивних освітніх платформ дає змогу зробити екологічні знання більш доступними та цікавими. Важливу роль у цьому процесі відіграє активна участь молоді у волонтерських і природоохоронних проєктах, що формує нову культуру відповідальності за довкілля. В умовах війни та світових криз екологічна свідомість набуває стратегічного значення, адже стає складовою національної безпеки та стійкості суспільства.

Отже, екологічна свідомість сьогодні стає ключовим фактором, що визначає успішність переходу суспільства до сталого розвитку. Вона формує не лише нову систему цінностей, а й практичну поведінку людей у повсякденному житті — від побутових звичок до суспільної активності. Високий рівень екологічної культури сприяє раціональному використанню природних ресурсів, зменшенню шкоди довкіллю та підвищенню якості життя. Разом із тим сучасні виклики —

інформаційна перевантаженість, недовіра до наукових даних, соціальна поляризація — уповільнюють цей процес. Подолати їх можливо лише через освіту, розвиток критичного мислення та залучення громадськості до екологічних ініціатив. Особливо важливою є участь молоді, яка стає рушійною силою змін. Таким чином, екологічна свідомість виступає не лише моральною категорією, а й стратегічним ресурсом сталого майбутнього держави.

Список використаних джерел:

1. Лук'яненко І. Г. Екологічна свідомість як складова соціальної свідомості: проблеми формування та розвитку // *Український соціум*. — 2011. — № 2 (37). — С. 95–100. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2011/04/95-100_no-2_vol-37_2011_UKR.pdf (дата звернення 17.10.2025)
2. Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції / Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. — Умань : УДПУ, 2023. — С. 18–20. URL: <https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/Тези-доповідей-VII-Всеукраїнської-науково-практичної-конференції-Сучасні-тренінгові-технології-для-розвитку-особистості-еко-тренінг.pdf#page=18> (дата звернення 17.10.2025)
3. Екологія та штучний інтелект: тренди сталого розвитку для України на 2024 рік // *Mind.ua*. — 2024. URL: <https://mind.ua/publications/20270675-ekologiya-ta-shtuchnij-intelekt-trendi-stalogo-rozvitku-dlya-ukrayini-na-2024-rik> (дата звернення 17.10.2025)

Annotation: *The formation of environmental awareness among the population as one of the key factors of sustainable development. Building a harmonious relationship between humans and the surrounding environment. Characteristics of fostering attitudes towards nature in young people: methodology, examples of encouragement. A number of challenges in forming environmental awareness among the population in modern conditions.*

Keywords: *stability, ecology, youth responsibility, conscious society, sustainable development.*

**Науковий керівник – СУРІНА Ганна,
к.філос.н., ст. викладач
кафедри українознавства і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв**